

Crista Lång
Kati Jaapakallio
Tessa Murtolahti

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sairaanhoitaja (AMK)
Opinnäytetyö, 2020

OIKEAOPPINEN KÄSIHYGIENIA OPETUSVIDEO 1.- LUOKKALAISILLE

TIIVISTELMÄ

Crista Lång, Kati Jaapakallio ja Tessa Murtolahti
Oikeaoppinen käsihygieniä, opetusvideo 1. luokkalaisille
38 s., 3 liitettä
Syksy, 2020
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sairaanhoitaja (AMK)

Käsihygienialla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla estetään mikrobien siirtymistä käsien kautta. Hyvällä käsihygienialla on tärkeä rooli infektioiden torjunnassa. Optimaalisen käsihygienian saavuttamiseksi on tärkeää tuntee oikeaoppinen käsienpesutekniikka. Etenkin vuonna 2020 saapuneen maailmanlaajuisen COVID-19 pandemian myötä opinnäytetyömme ajankohtaisuus ja tärkeys korostuu entisestään. Kohderyhmämme 1. luokkalaiset vielä opettelevat itsenäistä hygieniasta huolehtimista, joten käsihygienian opettaminen on heille erityisen hyödyllistä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä opetusvideo käsihygienian tärkeydestä ja sen oikeaoppisesta toteutuksesta. Opetusvideossa kerrotaan kohderyhmälle sopivalla tavalla taudinaiheuttajista, käsien oikeaoppisen pesun vaiheista ja tilanteista, joissa kädet tulisi pestä. Opetusvideo on suunniteltu visuaalisesti selkeäksi kokonaisuudeksi animaatioineen ja sen teossa on huomioitu ikäryhmän tarpeet. Oppilaat antoivat opetusvideosta palautetta ikätasoisesti muokatun hymiö-palautelomakkeen avulla. Luokanopettajalta kerättiin erillinen palaute sähköpostitse pienimuotoisella kyselylomakkeella.

Luokanopettajan mukaan opetusvideo oli herättänyt keskustelua oppilaiden kesken. Opettajan mielestä opetusvideo oli ikätasoinen, hauska sekä opettavainen. Palautelomakkeiden avulla oppilailta kerätystä palautteesta kävi ilmi, että he olivat pitäneet videosta, oppineet sen avulla jotain uutta ja pitivät videon avulla oppimisesta.

Asiasanat: infektiotaudit, käsihygieniä, opetusvideo

ABSTRACT

Crista Lång, Kati Jaapakallio & Tessa Murtolahti
Proper hand hygiene, instructional video for first grade pupils
38p., 3 appendices
Autumn, 2020
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Health Care
Registered Nurse

Hand hygiene refers to measures to prevent microbial transmission through the hands. Good hand hygiene plays an important role in the fight against infections. To achieve optimal hand hygiene, it is important to know the correct hand washing technique. Especially with the current global COVID-19 pandemic, the topicality and importance of our thesis is further emphasized. Our target group of first grade pupils are still learning to independently take care of hygiene, so teaching hand hygiene is essential.

The aim of the thesis was to make an instructional video on the importance of hand hygiene and its correct implementation. The instructional video tells the target audience in an appropriate way about pathogens, the stages of correct washing of hands, and the situations in which hands should be washed. Also, the video was designed to be a visually explicit entity with animation and the needs of the age group were considered. Pupils provided feedback on the instructional video using a smiley-feedback form suitable for the children. Separate feedback was collected from the class teacher using a small-scale questionnaire.

The classroom teacher reported that the instructional video had started conversation among pupils. The teacher thought that the instructional video was extremely instructive, funny and appropriate for the children. The feedback collected from the pupils was very positive and it also indicated that the video was deeply educative and therefore helped the children to gain new knowledge.

Keywords: infectious diseases, hand hygiene, instructional video

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KÄSIHYGIENIA INFEKTIOIDEN EHKÄISYSSÄ	5
2.1 Käsihygienia.....	5
2.2 Lasten käsihygienia	6
2.3 Lasten infektiot ja tartuntataudit	8
3 KOULUIKÄISEN OPPIMINEN	11
3.1 Oppilaan oppimisprosessi	11
3.2 Terveyskasvatus ja terveysneuvonta	12
3.3 Lapsi toiminnallisena oppijana	13
3.4 Videopedagogiikka.....	14
4 PROSESSIN KUVAUS	16
4.1 Opinnäytetyöprosessin kuvaus	16
4.2 Opinnäytetyön yhteistyökumppani ja kohderyhmä	17
4.3 Opetusvideon suunnittelu.....	18
4.4 Opetusvideon kuvaaminen ja editointi.....	20
5 PALAUTTEET	21
5.1 Palautteiden kerääminen	21
5.2 Oppilaiden palaute	22
5.3 Opettajan palaute.....	24
6 POHDINTA JA ARVIOINTI	24
6.1 Pohdinta.....	24
6.2 Ammatillinen kasvu ja arviointi	27
6.3 Eettisyys ja jatkokehitysmahdollisuudet	28
LÄHTEET	31
LIITE 1. Hymynaama- palautelomake	36
LIITE 2. Opetusvideon visuaalinen ilme.....	37

LIITE 3. Luokanopettajan palautekysely opetusvideosta.....	38
--	----

1 JOHDANTO

Uuden koronavirustaudin (COVID-19) leviämisen myötä käsihygienian oikeaoppiseen toteutumiseen on ruvettu kiinnittämään enemmän huomioita. Ihmisiä ohjeistetaan hyvän käsihygienian noudattamiseen esimerkiksi televisiossa, radiossa ja yleisillä paikoilla. Käsihygienialla tarkoitetaan käsien pesua saippualla ja vedellä tai käsien desinfiointia. Tavoitteena on poistaa viruspitoiset eritteet käsistä ja näin ehkäistä tartuntoja (Duodecim. Käsihygienia). Kosketustartuntana leviää erilaisia infektioita, tärkeimpinä esimerkkeinä niistä flunssat, influenssat ja sairaalainfektioiden aiheuttajat kuten MRSA ja norovirusripuli (Duodecim. Infektioiden tartunta).

Hengitystieinfektioiden välttäminen tapahtuu parhaiten käsi- ja yskimishygieneista huolehtimalla. Yskiessä ja aivastaessa sekä hengitystie-eritteillä tahrautuneilla käsillä leviää monia tauteja, kuten influenssa sekä RS-virus. (Terveystieteiden tutkimuskeskus. Käsihygienea ja yskiminen.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tehdä ajankohtainen opetusvideo oikeaoppisesta käsihygieniasta ja suunnata se ensimmäistä luokkaa aloittaville oppilaille. Tavoitteena on opettaa 1. luokan oppilaita käsihygienian tärkeydestä ja sen oikeaoppisesta toteutuksesta.

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä helsinkiläisen Aleksis Kiven peruskoulun kanssa. Teimme opetusvideon itse kuvaamalla ja editoimalla. Luokan oppilaat ja opettaja katsoivat sen koulun oppitunnilla. Oppilaat saivat ikätasoisesti antaa palautetta hymynaamalomakkeen avulla. Luokanopettaja antoi palautteen sähköpostitse lähetetyllä kyselyllä. Opetusvideosta saatu palaute oli positiivista. Suurin osa lapsista oppi jotain uutta opetusvideolta.

2 KÄSIHYGIENIA INFEKTIOIDEN EHKÄISYSSÄ

2.1 Käsihygienia

Käsihygienia käsitteenä tarkoittaa toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään ja vähentämään mikrobien siirtymistä käsien kautta. Näitä toimenpiteitä on käsien peseminen saippualla ja vedellä tai käsien desinfiointi viruksia tuhoavalla valmisteella. Käsistä mikrobit leviävät suuhun ja limakalvoille. Käsien välityksellä mikrobit leviävätkin herkästi ihmisestä toiseen. Käsihygienia onkin tärkein yksittäinen toimenpide mikrobien aiheuttamien infektioiden torjunnassa. (Saano & Taam-Ukkonen 2018, s. 186.) Mikrobeihin luetaan parasitiitit eli loiset, bakteerit, virukset, alkueläimet, sienet ja prionit. Mikrobit aiheuttavat tartuntoja ja siten tauteja, joita kutsutaan infektioiksi. (Terveyskirjasto. 2020.)

Esimerkiksi tavanomainen viruksen aiheuttama flunssa ja influenssa leviävät yskiessä ja aivastaessa sekä näiden eritteiden likaannuttamien käsien välityksellä. Käsihygienia on myös tärkein keino ehkäistä noroviruksen aiheuttamaa vatsatautiä. Kädet tulisi pestä aina yskimisen, aivastamisen ja niistämisen jälkeen, kosketellessa samoja pintoja kuin sairastunut henkilö, ennen ruokiin koskemista, wc-käynnin jälkeen sekä tultaessa ulkoa sisälle. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020.)

Oikeaoppisessa ja huolellisessa käsihygieniasuorituksessa aloitetaan käsihygieniasuoritus kastelemalla kädet runsaalla vedellä (KUVA 1). Sitten otetaan nestemäistä saippuaa ja hierotaan sitä käsiin kämmenet vastakkain. Sen jälkeen saippuaa hierotaan kämmenselkiin, peukaloihin ja sormienväleihin, tämän jälkeen sormia hierotaan lomitain vastatusten. Lopuksi kädet huuhdotaan runsaalla vedellä ja kädet kuivataan käsipaperiin. Hana suljetaan suojaten käsiä käsipaperilla. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020.)

Käsihygieniasuorituksen tärkeyden tautien leviämiseen liittyen keksi Itävaltalais-unkarilainen Ignaz Semmelweis 1800-luvun puolivälissä. Hänen ansiostaan äitien kuolleisuus synnytysosastolla väheni käsien klooripesun myötä. 1920-luvulla korostettiin

terveysoppaissa myös käsien puhtautta osana tautien torjumisessa. Tätä aiemmin on annettu valistusta aiheeseen liittyen, epäselvää on kuitenkin, miten laajalti käsienpesun tärkeys on ymmärretty. (Huovinen 2003, 126.)

Maailman terveysjärjestö WHO on julkaissut oman käsienpesuohjeposterin, jossa suositellaan käsienpesua silloin, kun ne ovat näkyvästi likaiset ja muussa tapauksessa käsihuuhteen käyttöä. Posterissa on myös kuvalliset ohjeet käsienpesuun. Suositelluksi kestoksi mainitaan 40–60 sekuntia. (WHO. 2009.)

Kuvakaappaus videolta oikeaoppinen käsihygieniä

KUVA 1. Likaiset kädet.

2.2 Lasten käsihygieniä

Monessa perheessä tuskaillaan lasten kanssa käsien oikeaoppisesta pesusta. Lapset ottavatkin oppia aikuisista, joten aikuisten tulisi näyttää esimerkkiä käsien pesussa sekä oikeaoppisesta yskimisestä ja aivastamisesta. Lapselle onkin hyvä kertoa ja muistuttaa milloin kädet tulisi pestä. Leikin ja havainnollistamisen avulla pienemmätkin lapset saadaan ymmärtämään käsien pesun tärkeys virusten ja bakteerien torjumiseksi (Unicef. 2020).

Lapsen käsien pesussa olisi hyvä varmistaa, että lapsi ylettyy pesemään kätensä vesihanalla ja annostelemaan saippuaa itse. Käsiä tulisi pestä ohjeiden

mukaan vähintään 20–30 sekunnin ajan, jotta niissä olevat virukset ja bakteerit saadaan tapettua. Käsienpesuun kuluvan ajan voi esimerkiksi havainnollistaa laulamalla lapsen kanssa ”paljon onnea vaan” tai ”hämä-hämähäkki” laulua 20–30 sekunnin ajan (Unicef. Suojaudu koronavirukselta). Yritimme etsiä tietoa, että minkä ikäisen voi luottaa pesevän kätensä huolellisesti. Mistään kyseistä tietoa ei löytynyt. Lasten käsienpesun oletetaan ehkä onnistuvan silloin, kun hän käy itsenäisesti vessassa. Tämän vuoksi huolellinen ja oikeaoppinen käsienpesu tulisi opetella jo pienestä pitäen.

Sohvi Kinnulan väitöskirjassa *sairaalainfektiot ja alkoholikäsihuuhteiden turvallisuus lapsilla* tutkittiin lapsilla esiintyviä sairaalainfektioita sekä, kuinka turvallista päiväkotikäisten lasten on käyttää alkoholipitoista käsihuhdetta. Käsidesiä oli käytetty aktiivisesti oululaisissa päiväkodeissa. Tutkimuksen tarkoituksena oli varmistaa alkoholipohjaisten käsidesien turvallisuus päiväkodeissa. (Kinnula, 2012.)

Teoriassa lapsen veren alkoholipitoisuuden olisi pitänyt nousta merkittävästi käytettäessä 70 % etanolipohjaista käsidesiä, kun se imeytyy ihoon. Tutkimukseen osallistui 82 lasta kahdesta eri päiväkodista. Ensimmäinen kohderyhmä käytti käsidesiä 1,5 ml ja toinen 3,0 ml. Lapset olivat hieroneet käsiinsä alkoholipitoista käsidesiä ja sen jälkeen oli tarkkailtu 15 minuutin ajan koskevatko lapset silmiinsä, suuhunsa tai nenäänsä. Veren alkoholipitoisuuden mittaamiseen käytettiin poliiisin tarkkuusalkometriä ennen käsidesin käyttämistä, 15 minuuttia ja tunti myöhemmin käsidesin käytön jälkeen. Tutkimuksessa todettiin, ettei käsiin hierottava etanolipohjainen käsidesi ole vaarallista lasten käytössä. (Kinnula, 2012.)

Syyskuussa 2020 Helsingin Sanomissa ilmestyi artikkeli koskien käsidesistä johduneita myrkytyksiä. Artikkelia varten oli haastateltu myrkystystietokeskuksessa työskentelevää tehohoidon ja anestesiologian erikoislääkärinä Maria Kaista. Artikkelin mukaan COVID-19 pandemian myötä myrkytystietokeskukseen on tullut enemmän käsidesiä koskevia kysymyksiä kuin aikaisempina vuosina. Syyskuuhun 2020 mennessä puheluita oli tullut noin 430 kappaletta koskien käsidesiä ja niiden määrä oli kaksin kertaistunut vuodesta 2019. Puheluista alle 6-vuotiaita koski noin 200 kappaletta. Kun taas puheluista 44 koski 6–15-vuotiaita ja 134

kappaletta aikuisia. Ikä ei ollut tiedossa 30 yhteydenoton tapauksista. Vuonna 2020 ei ollut vielä tullut ilmi yhtäkään vakavaa lapsen saamaa myrkytystapausta. Yksittäisiä lapsia oli ohjattu päivystykseen tarkkailuun juotuaan käsidesiä. (Sebany, 2020.)

Päätimme rajata videon sisältö käsienvpesun opettamiseen, sillä sen tiedetään olevan tehokkaampi keino bakteerien ja virusten tuhoamisessa. Tutkimus oli kuitenkin hyvä ottaa meidän mielestämme mukaan tähän työhön, sillä käsidesiä käytetään tällä hetkellä COVID-19 pandemian vuoksi osana oikeaoppista käsihygieniää silloin kuin saippuapesua ei ole mahdollista toteuttaa.

2.3 Lasten infektiot ja tartuntataudit

Tartuntatautiin toinen nimitys aiemmin oli kulkutaudit, joka kuvasi niiden kulkeutumista paikasta ja maista toisiin ihmisten kuljettamana. Edelleenkin tapahtuu samoin, mutta ainoastaan nopeammin kuin ennen. Tauti saattaa tänä päivänä levitä toiselta maapallon puoliskolta toiselle vain muutamissa tunneissa. Uusia tarttuvia tauteja ilmestyy noin yksi vuodessa. (Haarala ym., 2014, s. 62.) Pienillä lapsilla yleisimpiä tartuntatauteja ovat hengitys- ja suolistoinfektiot sekä erilaiset rokot. Kouluikäisillä lapsilla myös edellä mainittujen lisäksi virtsatieinfektiot. Myös kihomadot, päätäit ja märkärupi ovat yleisiä ja leviävät herkästi. Käsihygienian opastaminen on tärkeä perusasia tartuntatautiin torjunnassa. Huolellinen käsihygienia on syytä opettaa lapsille jo pienenä, mutta myös kaikissa ikävaiheissa. Käsihygienia koostuu vesipesusta ja desinfektiosta. (Haarala ym., 2014, s. 62.)

Lapsilla infektiot eli tulehdustaudit ovat yleisiä, sillä lasten vastustuskyky on vasta muotoutumassa. Näiden yleisimpiä taudinaiheuttajia ovat virukset. Osa näistä infektioista olisi vältettävissä hyvän ja huolellisen käsihygienian avulla, kuten norovirus. Se onkin Suomessa yleisin lasten ripulin aiheuttama virusinfektio. (Terveyskirjasto. 2020. Suolistotulehdukset lapsella.) Lapsilla yleisiä ovat hengitystieinfektiot ja varsinkin flunssa eli nuhakuume, joka leviää helposti nenäeritteiden avulla mutta myös ilmateitse. (Terveyskirjasto. 2020. Flunssa lapsella). Viruksia ja niiden alatyyppejä on olemassa useita kymmeniä, ja ne pystyvät

muokkautumaan ajan myötä, jolloin viruksia on loputtomasti erilaisia. (Terveyskirjasto. 2020. Lasten infektiosairaudet).

Rinovirusinfektio tarttuu hengitystie-eritteiden kautta pisaratartuntana ja siten myös helposti käsien välityksellä. Rinovirus on hengitysinfektioiden ja nuhakuumeen aiheuttajana yleisimpiä viruksia. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2019.) Mykoplasma pneumoniae bakteerin aiheuttamia hengitystieinfektioita esiintyy etenkin kouluikäisillä lapsilla. Se tarttuu hengitystieinfektioille tavalliseen tapaan pisaratartuntana. Sen aiheuttaman infektion oireita ovat mm. kuume, yskä, päänsärky ja väsymys. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2019.) Pisaratartuntana tarttuu myös COVID-19, uusi koronavirus. COVID-19 virus voi aiheuttaa monia oireita, kuten kuumetta, yskää, kurkkukipua, nuhaa ja hengenahdistusta sekä makuaistin muutoksia. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2020.)

Norovirukset aiheuttavat usein vatsatauti-epidemiaa koululaisten keskuudessa. Ne ovat hyvin herkästi tarttuvia ja virukset elävät pinnoilla pitkään. Noroviruksia erittäin runsaasti sairastuneen ihmisen ulosteisiin. Myös sairastuneen, oksentelevan henkilön levittämät aerosolit aiheuttavat herkästi tartuntoja. Norovirus aiheuttaa yleisesti ripulointia ja oksentelua. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2019.)

Maailmanlaajuisesti infektiot liitettyinä aliravitsemukseen aiheuttavat miljoonien alle viisivuotiaiden lasten kuolemia. Suomessa ne ovat harvinaisen kuolinsyy, mutta infektiot aiheuttavat kuitenkin yhteiskunnalle ja perheille taloudellisia menetyksiä sekä runsaasti sairastuvuutta. (Huttunen, 2002, s. 79.) Opettajille tehdyn käsienpesun oppikirjan mukaan hyvällä käsihygienialla voidaan vähentää jopa puolet oppilaiden poissaoloista koulussa (Käsienpesun oppikirja i.a.).

Tutkimuksissa on todettu, että hengitystie- ja suolistoinfektioiden määrä kasvaa isoissa päiväkotiryhmissä ja näin ollen myös epidemiat pääsevät leviämään helpommin. Yksi keino vähentää tartuntoja olisi pienemmät päiväkotiryhmät, mutta myös ehkäisevät toimet infektioiden leviämiseen ovat toimivia. Yksi keino tähän on hyvä hygieniakasvatus, jota tulisi toteuttaa pienestä lapsesta lähtien perheissä, päiväkodissa sekä koulussa. Alle kolmevuotiaat päiväkotilapset ovat

keskimäärin sairaina sata päivää vuodesta, kun yli kolmevuotiaat ovat viisikymmentä päivää sairaina. Infektioista, joita lapset sairastavat, arviolta 80–90 % on hengitystieinfektioita. (Renko & Uhari, 2001.)

Epidemioita aiheuttavat päiväkodeissa myös parasiitit, esimerkiksi kihomadot sekä päättäit. Edellä mainittujen munat voivat säilyä useita päiviä kynsien alla sekä elottomilla pinnoilla ja tämä lisää erityisesti tartuntariskiä päiväkodeissa. Tämän vuoksi tulisi kiinnittää huomiota käsihygieniaan ja siivoamiseen. Päiväkodeissa lelut ja esineet, jotka ovat yhteisissä käytössä saattavat levittää infektioita lasten kosketellessa herkästi nenän, suun ja silmän limakalvoja. Infektioiden leviämiseen voidaan vaikuttaa tehostamalla hygieniaa käsienpesun muodossa päiväkodeissa lasten ja henkilökunnan kohdalla. Varsinkin ripulitautien osalta hygienian tehostamisella on huomattava vaikutus. (Renko & Uhari, 2001.)

Ihmisten puolustuskyvyissä on eroja ja perintötekijät vaikuttavat sairastamiseen. Immuunipuolustus vahvistuu iän myötä. Pojilla esiintyy infektioita useammin kuin tytöillä. Lapsen vastustuskyky on todennäköisesti normaali, jos infektiot rajoittuvat hengitysteihin. Infektioaudit alkavat vasta lapsen mennessä ulkopuoliseen hoitopaikkaan ja toipuminen infektiosta sujuu ongelmitta. Infektioiden vähentämiseen voidaan vaikuttaa hygieniaa parantamalla ja välttämään lapsen altistumista tupakansavulle. Tupakansavulla on limakalvoja ärsyttävä ja niiden puolustuskykyä heikentävä vaikutus. (Terveyskirjasto 2012.)

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksella oli vuosina 2008–2017 STOPFLUNSSA-projekti, joka liittyi käsihygieniaan ja tartuntariskien kartoitukseen. Tutkimuksessa selvitettiin käsihygienian tehostamisen vaikutuksia aikuisten työpoissaoloihin, jotka johtuvat hengitysteiden ja ruuansulatuskanavan akuuteista infektioista. Jatkoanalyysissä mainitaan toistuvan käsienpesun tärkeys varsinkin epideemisinä aikoina minimoimaan tartuntariskiä. Saippua-vesipesu oli tutkimuksissa tehokkaampi keino rinovirustipan eliminoimiseen käsihuuhteen käyttöön verrattuna. Tutkimuksessa rinovirustippa pipetoitiin vapaaehtoisen kämmenselkään. (STOPFLUNSSA-projekti. 2017.) Vaikka tässä tutkimuksessa kohderyhmänä olivat aikuiset siitä saatua tietoa voi soveltaa myös lapsiin. Tutkimus kertoo myös käsienpesun tärkeydestä tartuntojen vähentämisessä.

Vuonna 2015 julkaistussa englantilaisessa tutkimuksessa selvitettiin käsihygieniatoimenpiteiden vaikutuksia sairauspoissaolojen vähentämisessä oppimisympäristöissä 3–11-vuotiailla lapsilla ja heidän kanssaan työskentelevillä. Tutkimus toteutettiin useassa eri maassa ja siinä oli mukana 18 ryhmää. Tieteellisessä artikkelissa kerrotaan hengitysteiden ja ruuansulatuskanavien infektioiden nopeasta leviämisestä koulussa lasten keskuudessa. Infektioilla voi olla myös vaikutusta haitallisesti koulutustuloksiin. Infektiot voivat vaikuttaa koko koulussa ja tämän lisäksi myös levitä oppilaiden nuoremmille sisaruksille. (Willmott ym., 2015.) Tutkimukseen osallistuvilla tutkimusryhmillä oli määrätty erilaisia käsihygieniatoimia, esimerkiksi saippuavesipesu ja osa sai taas hygieniakoulutusta. Käsihygieniatoimien seurannan pituutta ei määritetty. Tutkimuksessa tarkasteltiin ensisijaisesti hengitysteiden ja ruuansulatuskanavien infektioiden ilmaantuvuutta ja niihin liittyviä oireita, sekä myös niistä johtuvia poissaoloja. Päälöytönä tutkimuksessa kerrotaan, että käsihygienian interventioilla voidaan vähentää lasten poissaoloja, hengitystieinfektioiden esiintyvyyttä ja oireita. (Willmott ym., 2015.)

3 KOULUIKÄISEN OPPIMINEN

3.1 Oppilaan oppimisprosessi

Oppiminen on prosessi, johon kuuluu yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelua, suunnittelua, tutkimista sekä näiden arviointia. Siinä ollaan vuorovaikutuksessa muiden oppilaiden, opettajien tai toisten aikuisten kanssa. Yhdessä oppiminen on hyödyllistä monin eri tavoin oppilaalle. Se edistää luovaa ja kriittistä ajattelua sekä ongelmanratkaisutaitoja, mutta myös eri näkökulmien ymmärtämistä. Oppimisprosessin ohjautumiseen ja motivaatioon vaikuttavat oppilaan kiinnostukset, kokemukset, tunteet ja käsitykset itsestä. Rohkaiseva ohjaus, myönteinen sekä realistinen palaute on tärkeä osa oppimisprosessia. Oppilasta on hyvä ohjata löytämään oma tapa oppimiseen. (Opetushallitus. 2014.)

Opettajan opetustavat vaikuttavat oppilaan oppimiseen. Yhteisölliset ja aktivoivat työtavat parantavat oppilaan ajattelun valmiuksia, tavoitteellista oppimista ja luovat positiivisen vuorovaikutusilmapiirin. Näihin työtapoihin kuuluu esimerkiksi oppilaan aloitteellisuuden tukemista, työskentelyn suunnittelua ja sen kokeilemistä. Osallistavan opetusmenetelmän on todettu olevan yhteydessä hyvään koulumenestykseen ja oppilaiden keskinäiseen vuorovaikutukseen luokassa. (Toom & Pyhältö, 2013, s. 84.)

Opetushallitus on kirjannut tavoitteeksi 1–2 vuosiluokille muun muassa ajattelun, oppimaan oppimisen, itsestä huolehtimisen ja arjen taidot. Näiden kaikkien tavoitteiden lähtökohtana on oppilaan hyvän itsetunnon ja identiteetin rakentaminen. Koulun kuuluu tarjota oppilaalle turvallinen paikka, jossa voi tuntea olonsa kuulluksi ja arvostetuksi. (Opetushallitus. 2014.) Opetusvideomme avulla oppilaat saavat itsestään huolehtimiseen liittyvää tärkeää opetusta. Opetusvideon jälkeen annettava palaute on hyvä tapa tukea oppilaan itseilmaisua, saada kuulluksi tuntemisen tunne ja tällöin myös kerrataan opittavaa asiaa ja sen tärkeyttä.

3.2 Terveyskasvatus ja terveystieteet

Terveystieteiden avulla ihmisille annetaan oikeaa, näyttöön perustuvaa tietoa. Sitä voidaan antaa esimerkiksi kouluterveydenhoidossa terveystarkastusten tai terveystiedon opetuksen yhteydessä. Terveystieteisiin kuuluu erilaisia osa-alueita, jotka sosiaali- ja terveysministeriö on määritellyt (STM 2009, asetus 38/2011). Yksi näistä osa-alueista on infektioiden ehkäisy. (Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitos. Terveystieteet. i.a.)

Terveystieteen tutkimukseen liittyy ihmisen hyvinvointi kokonaisvaltaisesti ja sen tavoitteena on erilaisten sairauksien torjunta ja fyysinen sekä henkinen hyvinvointi. Terveystieteen tutkimuksessa lisätään ihmisten tietoa erilaisista terveyteen liittyvistä asioista, kuten tartunta- ja virustautien ennaltaehkäisystä. (Liike. Terveystieteet ja liikunta. i.a.) Terveystieteen tutkimukseen vaikuttaa Koskenvuo (2003) mukaan yksilön lähiympäristö sekä koulutoverit ja opettajat. Tiedotusvälineillä on myös merkitys

terveyskäyttäytymisessä. Kouluikäiset ovat tärkein ryhmä primaariprevention eli sairauksien syntyminen ehkäisyssä. (Koskenvuo, 2003, s. 20.)

Terveydenhuoltolaki (L 1326/2010) määrittelee terveydenhuoltoon kuuluvaksi terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen, perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon. Kyseisen lain tarkoituksena on muun muassa edistää sekä ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä ja sosiaalista turvallisuutta. Terveyden edistämällä tarkoitetaan laissa yksilöön, väestöön, yhteisöön sekä elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa. Sen tarkoituksena on muun muassa terveyden ylläpitäminen, terveyden taustatekijöihin vaikuttaminen sekä sairauksien ja muiden terveysongelmien ehkäisy. Lain 36§:ssä todetaan muun muassa että, sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on tarjottava tukea sekä asiantuntemusta kunnille ja levittämällä heidän käyttöönsä näyttöön perustuvia toimintamalleja sairauksien ja ongelmien ehkäisystä sekä hyviä käytäntöjä. (L 1326/2010).

Perusopetuslaissa (L 628/1998) on linjattu opetuksen sisältö 11§, jossa määritetään perusopetuksen oppimäärän sisältäväksi muun muassa terveystietoa, ympäristötietoa sekä biologiaa. Opetushallitus onkin tehnyt yhteistyössä Väestöliiton kanssa Ihmisterveysoppi – terveystiedon aineistokokonaisuuden, jossa syvennyttään ihmisen terveyteen lapsen ymmärtämällä tavalla. Kyseissä materiaalissa lapselle annetaan valmiudet terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseen oman ja toisten osalta. (Opetushallitus, i.a.).

COVID-19 on tänä vuonna korostanut terveystieteen ja terveyskasvatuksen tarvetta ja erityisesti alkaen hyvästä ja huolellisesta käsihygieniasta huolehtimisesta iästä riippumatta. Huolellisen käsihygienian oppiminen alkaakin jo leikkiikäisenä ja lapsia tuleekin opettaa milloin ja missä tilanteissa käsiä tulee pestä, miten aivastetaan, niistetään ja yskitään oikein.

3.3 Lapsi toiminnallisena oppijana

Opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat noin 7-vuotiaat oppilaat. Sveitsiläinen psykologi Jean Piaget on havainnoinut, että 7–8-vuotiailla tapahtuu iso kognitiivisten taitojen muutos kyseisessä iässä. Kognitiivinen kehitys heijastelee vastaavaa aivojen kehitystä. (Jokela & Pruuki, 2010, s. 37.) Varhaisien kouluvuosien

aikana lapset oppivat mielellään. He ovat kiinnostuneita, innostuneita uusista asioista ja mielellään osallistuvat erilaisiin aktiviteetteihin. Kokemukset onnistumisista vahvistavat lapsen itsetuntoa merkittävästi. (Jokela & Pruuki 2010, s. 131.)

Kouluikäisen pedagogiikassa toiminnallinen aktivoiminen on keskeisessä osassa. Toiminnalta lapset odottavat erilaisia elämyksiä ja kokemuksia aktiivisuuden lisäksi. Monet lapset ovat tottuneet ympäristöön missä on paljon erilaisia aktiviteetteja. Aikaisempiin sukupolviin verrattuna esim. animaatiot ovat heille paljon tutumpia. Elämyspedagogiikan kautta voi tapahtua monipuolista ja merkittävää oppimista. Oppiminen tapahtuu osallistumalla, tekemällä sekä kokeilemalla. (Jokela & Pruuki, 2010, s. 133.) Lapsen toimijuutta vahvistaa leikin avulla oppiminen. Toimijuus toteutuu, kun lapsi osallistuu yhteiseen leikkiin. Aivojen kehittymisen ja muistikapasiteetin kasvamisen ohella leikki tukee oppimista, ajattelua, kasvua ja kehitystä. (Kyrönlampi ym. 2020, s. 38—39.)

3.4 Videopedagogiikka

Videoiden käytöstä opetuksessa käytetään käsitteitä videopedagogiikka, videon käytön pedagogiikka ja videodidaktiikka. Videoiden tuottaminen ja katsominen on helpottunut digitalisoitumisen myötä. (Hakkarainen & Kumpulainen, 2011, s. 7.) Miettisen ja Utraisen (2016) mukaan videopedagogiikasta tulee jossain vaiheessa oma käsitteensä koulumaailmaan ja oppimisympäristö voi olla jossain muualla kuin luokahuoneessa. Videopedagogiikan luomiseen ei ole mitään tiettyjä ohjeita ja jokainen voi käyttää omaa luovuuttaan. (Miettinen & Utrainen, 2016.)

Kaisa Ala-Nikkola (2019) on tehnyt Pro Gradun luokanopettajaopiskelijoiden ajatuksista videon tuottamisesta pedagogisena työvälineenä. Opiskelijoiden mielestä videopedagogiikan koulutusta tulisi olla enemmän. He toivoivat kurssia, jossa kerrottaisiin mitä se on ja mitä se vaatii. Kuitenkin muutama opiskelijoista ei ollut aikaisemmin kuullut sanaa ”videopedagogiikka”. Jotkut luokanopettajaopiskelijat pelkäsivät editointitaitojen osaamisen puutteellisuutta. Kuitenkin tietoteknillistä osaamista tai kalliin editointiohjelman hankkimista ei vaadita enää

välttämättä nykyaikana. Tällöin voidaan odottaa videokuvaamisen opetuskäytön yleistyvän. Videoprojektille kannattaa asettaa tavoite sitä suunnitellessa. Sen määrittäminen on tärkeää haluttuun lopputulokseen pääsemisen kannalta. Teknologian ei tule olla pääasia, vaan pelkästään väline tavoitteen saavuttamisessa. (Ala-Nikkola, 2019.)

Tämän opinnäytetyön tuotoksena on opetusvideo. Videoiden hyödyntäminen opetuksessa kannattaa, koska niillä voidaan tehokkaasti havainnollistaa asioita. (Kuokkanen, 2019). Videon avulla voidaan saavuttaa katsojan mielenkiinto paremmin ja pidempään. Videon käytön hyötyjä ovat myös sen katsominen missä ja milloin tahansa. Videossa voi olla tekstiä, käytännön opastusta sekä puhetta. Sen on joustava, koska sen voi pysäyttää haluamaansa kohtaan ja myös tästä syystä tehokas opetusväline. (Sartjärvi, 2014.) Videon avulla voidaan herättää opiskelijoiden kiinnostus ja sillä voidaan näyttää esimerkiksi aihe, joka liittyy jollain tavalla opiskelijoihin. (Hakkarainen & Kumpulainen, 2011, s. 12).

Videon katsominen oppimisen kannalta painottuu asioihin mitä tapahtuu ennen sen katsomista, sen aikana ja jälkikäteen. Välttämättä pelkkä katsominen ei saa aikaan syvällistä oppimista. Esimerkiksi eräässä opettajan koulutuksessa huomattiin, että videon katsomisen yhteydessä oleva tiettyihin asioihin kohdistaminen sekä niistä keskustelu auttoi edistämään opettajien opetustaitoja. Muuten opiskelu on passiivista, jos edellä mainitut asiat puuttuvat. (Hakkarainen & Kumpulainen, 2011, s. 10.)

Euroopan komissio julkaisi vuonna 2018 digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman. Sen mukaan digitaalinen tekniikka rikastuttaa oppimista monin tavoin ja tarjoaa oppimismahdollisuuksia, joiden on oltava kaikkien saatavilla. Komission mukaan digitaalisella tekniikalla on valtavat ja suurelta osin käyttämättömät mahdollisuudet parantaa koulutusta. Toimintasuunnitelman painopisteistä yksi koskee digitaalisen tekniikan parempaa hyödyntämistä opetuksessa ja oppimisessa. Toinen painopistealue koskee asiaankuuluvien digitaalisten taitojen kehittämistä digitaalista muutosta varten. Digitaalisten taitojen hankkimista suositellaan aloitettavan varhaisessa iässä ja jatkettavan koko elämän ajan. Digitaaliset

taidot ovat tärkeitä, koska arviolta 90 % työpaikoista vaatii jonkinlaista teknologia osaamista. (European Commission, 2018.)

4 PROSESSIN KUVAUS

4.1 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Päätimme valita toiminnallisen opinnäytetyön, koska meitä kiinnosti teorian tiedon kirjoittamisen lisäksi myös opetusvideon suunnittelu ja kuvaaminen. Halusimme saada aikaan tuotoksen, jolla on merkitys ja hyödynnettävyyttä. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutus oli meille kaikkein luonnollisin vaihtoehto. Löysimme ohjeet toiminnalliselle opinnäytetyölle, joita seurasimme koko prosessin kulun ajan.

Toiminnallinen opinnäytetyö pyrkii opastamaan, ohjeistamaan ja järjeistämään käytännön toimintaa. Kohderyhmä määrittää työn toteutustavan. Toiminnallinen opinnäytetyö aloitetaan suunnitelman laatimisella. Suunnitelmassa aihe rajataan ja kerrotaan työn tarkoitus sekä tavoitteet. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu toiminnallisen osuuden lisäksi teoriaosuus ja opinnäytetyön loppuraportti. Teoriaosuuteen tietoa kerätään luotettavista lähteistä, kuten tieteellisistä artikkeleista, julkaisuista ja kirjallisuudesta. Teoriaperustan keräily voidaan aloittaa ja on hyvä jo aloittaa suunnitteluvaiheessa. Teoriaperustaa tarkennetaan, kun opettaja on hyväksynyt suunnitelman. Loppuraportissa kuvataan työn eri vaiheet, lähteet ja tulokset palautteen perusteella. (Saastamoinen ym., 2018. Toiminnallisen opinnäytetyön oppimiskokemukset.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on lisätä tietoa oikeaoppisesta käsihygieniasta 1.-luokkalaisille, sillä he ovat suuren muutoksen edessä koulun alkaessa. Tarkoituksena oli myös saada heidät innostumaan käsienpesuun lapsille sopivien faktojen avulla. Teimme opetusvideon, johon tuli tiiviisti sekä selkeästi tietoa kyseisestä aiheesta ikätasoon sopivasti. Kuvassimme videota varten kaksi erillistä käsienpesuversiota. Toisessa kädet pestiin ns. väärällä tekniikalla eli pelkällä

vedellä. Videossa toimme esille sen, ettei pelkkä vesi auta poistamaan ”pöpöjä”. Toisessa versiossa näytimme oikeaoppisen käsienpesun saippualla sekä käsienpesussa tapahtuvat vaiheet lopettaen hanan sulkemisen käsipaperilla.

Itse opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle keväällä 2020, jolloin saimme idean tehdä 1.-luokkalaisille opettavaisen videon. Opinnäytetyön ohjaavat opettajat hyväksyivät meidän ideamme sekä suunnitelmamme. Saimme tämän jälkeen esitellä idean yhteistyökoulumme rehtorille ja hän hyväksyi myös ideamme. Kesän ja syksyn aikana kirjoitimme opinnäytetyötä sekä käsikirjoitimme opetusvideon, kuvasimme ja editoimme sen.

Prosessin eteneminen:

- ➔ **04/2020** *Ideapaperin esittäminen/hyväksyminen*
- ➔ **04/2020** *Aleksis Kiven koulun rehtori hyväksynyt idean*
- ➔ **05/2020** *Opinnäytetyön suunnitelman esittäminen/hyväksyminen*
- ➔ **09/2020** *Tutkimuslupa hyväksytty*
- ➔ **09/2020** *Opetusvideo, hymynaamapalautelomake ja suostumus-/lupalaput oppilaiden vanhemmille valmistuneet*
- ➔ **09/2020** *Oppilaat/opettaja katsoneet videon ja antaneet palautteen*
- ➔ **10/2020** *Opinnäytetyön käsikirjoituksen palauttaminen ja esittäminen*
- ➔ **11/2020** *Valmis opinnäytetyö, julkaisuseminaari & kypsyysnäyte*

4.2 Opinnäytetyön yhteistyökumppani ja kohderyhmä

Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina on Helsingissä sijaitseva Aleksis Kiven peruskoulu. Oppilaita koulussa on 450. Luokkia koulussa on 1. luokasta 9. luokkaan. Koulussa on painotettua opetusta kuvataiteisiin syventäen. Kuvataideluokkiin voivat oppilaat hakeutua soveltuvuuskokeella. Teatterikasvatus kuuluu opetussuunnitelmaan ja sitä tarjotaan kaikille. (Hel.fi. Peruskoulut.) Kohderyhmänä tässä opinnäytetyössä oli koulun 1. luokkalaisten luokka. Oppilaita oli luokassa 26.

Opinnäytetyön yhteistyökumppaniksi Aleksis Kiven peruskoulu valikoitui lähinnä sillä perusteella, että se on lähellä meitä kaikkia ja näin ollen yhteydenpidon ja mahdollisten tapaamisten helpottamiseksi paras vaihtoehto. Ensimmäisen luokan koulussa valitsimme kohderyhmäksi, koska ajattelimme, että he ovat juuri peruskoulunsa aloittaneita. Varsinkin COVID-19 pandemian takia opetusvideosta eniten hyötyvä ikäryhmä. Peruskoulunsa juuri aloittaneina voitaneen olettaa, että 1. luokkalaiset ovat otollinen kohderyhmä myös siinä mielessä, että koulun nuorimpina heillä on suurimpia haasteita hyvän käsihygienian hallitsemisessa. Mietimme lisäksi, että kohderyhmämme on esiopetuksen jälkeen siirtynyt kouluun, jossa lähtökohtaisesti toimii suurempia ihmisryhmiä samaan aikaan. Tästä syystä ajattelimme, että olisi ensiarvoisen tärkeää tukea juuri 1. luokkalaisia käsihygienian opettelussa.

4.3 Opetusvideon suunnittelu

Alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksena oli järjestää käsihygienian ohjaustuokio koululla. Kuitenkin alkusyksyllä tutkimuslupaa hakiessamme kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta tuli tieto, että kouluille on kiellettyä mennä COVID-19 pandemian vuoksi. Tästä syystä päätimme vaihtaa toteutustavan video-muotoon.

Pidimme suunnittelupalaverin ennen opetusvideon kuvaamista. Listasimme videon käsikirjoitukseen tärkeitä ominaisuuksia videolle ja mitä teoretietoa siihen pitäisi sisältyä. Videon kestoksi halusimme noin 5–10 minuuttia, jotta oppilaat jaksaisivat keskittyä siihen hyvin. Videoon haluttiin sisältävän oikeaoppisen käsienpesun toteutus. Valitsimme kuvauspaikan ja roolit; kuka kuvaa, kuka on kuvattavana ja kuka ohjaajana. Roolit sovittiin yhdessä keskustellen ja ne valikoituivat luonnostaan jokaiselle, omien vahvuuksiemme ja kiinnostuksen mukaisesti.

Löysimme muutamia lähteitä, joissa oli opetusvideoiden tekoon liittyviä ohjeita. Yksi oli turkulaisten korkeakoulujen yhteistyöfoorumien sivuilta löydetty artikkeli ”pedagogisesti mielekäs video”, jossa oli mielestämme hyviä, perusteltuja vinkkejä opetusvideon tekoon. Foorumissa kehitetään osaamista ja oppimisympäristöjä opetusteknologian näkökulmasta. Artikkelissa oli viitattu mielenkiintoisiin

englanninkielisiin lähteisiin ja tutkimuksiin. Artikkelin mukaan opetusvideota katsotaan keskimäärin 6 minuuttia, vaikka se kestäisikin pidempään. Pedagogisesti oikein tehdyllä opetusvideolla sitoutetaan opiskelija videon katsomiseen ja tuetaan aktiivista oppimista. Tämä voidaan saavuttaa esimerkiksi verbaalista ja visuaalista viestintää hyödyntämällä ja päättämällä mikä opetusvideon pääviesti on, sekä miten sen esittää. (Hakanurmi, 2020.) Edellä mainittuja vinkkejä noudattimme opetusvideon suunnittelussa ja teossa. Pohdimme opetusvideon pääviestin olevan käsienspesun tärkeyden ymmärtäminen ja sen oikeaoppisen toteutuksen näyttäminen.

Videon käsikirjoitus:

Selkeä	Puhe rauhallista. Musiikki taustalle, mutta ei liian kovalle
Visuaalinen	Animaatioita, kuvia, värit toistuvat
Ikätasoon sopiva	Isot kirjaimet, teoriatieto ja sanavalinnat asianmukaisia
Ytimekäs	Lyhyitä ja yksinkertaisia lauseita

Halusimme opetusvideosta selkeän, niin että puhe olisi rauhallista ja musiikki taustalla hiljaisella äänenvoimakkuudella. Yksi ryhmän jäsenistä valikoitui kertojan rooliin, koska hänellä oli mielestämme siihen sopivin puheääni. Visuaalisen ilmeen halusimme pitää samankaltaisena koko videon ajan eli samojen värien ja animaatioiden toistuen. Kiinnittäisimme huomiota opetusvideossa ikätasoon sopivuuteen isojen kirjainten ja tekstien avulla. Bakteereista ja viruksista päätimme käyttää nimitystä ”pöpö”. Ytimekkyyteen panostimme lyhyiden ja yksinkertaisten lauseiden avulla. Opetusvideon visuaalisen ilmeen suunnitteluun osallistuivat kaikki ryhmän jäsenet.

4.4 Opetusvideon kuvaaminen ja editointi

Opetusvideon kuvasimme koulullamme järjestelmäkameralla. Kouluun kuvausympäristönä päädyimme siksi, että se oli selkein ja anonyymein. Videon editointi tapahtui kannettavan tietokoneen videoeditointiohjelmalla, joka oli valmiina asennettu tietokoneeseen. Kokeilimme myös ladata internetistä ilmaisen OpenShot videoneditointiohjelman, mutta tietokone ei jaksanut pyörittää niitä. Videossa käytetyt kuvat ja animaatiot löysimme ilmaisesta kuvapankista nimeltä Pixabay. Päätimme, että kuvien pitäisi olla selkeitä ja samaa värimaailmaa, kuin video. Videoeditorissa oli valmiina erilaisia musiikkeja sekä teemoja, joita hyödynsimme (KUVA 2). Puheen äänittämiseen käytimme myös tietokoneessa valmiina olevaa puheentallennusohjelmaa. Ohjelmalla saimme äänitettyä puheen sekä leikattua sitä sopivan pituiseksi.

Lähetimme videon katsottavaksi meidän opinnäytetyötämme ohjaavalle opettajalle ja pyysimme siitä mielipidettä ennen ala-asteen opettajalle lähettämistä. Saimme hyviä kehitysehdotuksia ja näistä toteutimme osan. Pidensimme esimerkiksi tekstin esillä oloaikaan niin että lapsilla olisi enemmän aikaa yrittää lukea tekstiä.

Lopullisen opetusvideon version kestoksi tuli 5 minuuttia ja 9 sekuntia. Video alkaa "pöpön" ilmestyessä ruudulle. "Pöpö" kertoo mistä aikoo videossa kertoa ja mikä on tärkeä keino tautien ehkäisyyn. Video jatkuu "pöpöjen" ominaisuuksista kertoen, eli esimerkiksi ettei niitä voi nähdä paljain silmin ja mitä ne voivat aiheuttaa ihmiselle. Näiden jälkeen kerrotaan minkälaisissa tilanteissa kädet tulisi pestä. Teoriatiedon jälkeen näytetään ensin mitä tapahtuu, jos käsienpesussa ei käytä saippuaa. Tämän päätimme laittaa, koska olimme lukeneet, että tämä on tyypillinen ongelma lasten käsienpesussa. Käytimme mustaa sormiväriä luomaan likaisten käsien efektiä. Lopuksi opetusvideossa näytetään oikeaoppinen käsienpesu vaihe vaiheelta samalla kertoja äänen selostaen mitä tapahtuu. Ohjausvideomme on värikäs, havainnollistava ja sitä on helppo katsoa. Yritimme tuoda siihen tiivistettynä huolellisen käsihygienian tärkeyden. Siinä olevat tiedot ovat suunniteltu kiinnostamaan 1. luokkalaisia. Kiinnostusta ylläpidimme ikätasolle sopivalla tavalla eli kuvien avulla ja kiinnostavia asioita esiin tuoden (esimerkiksi

kuinka paljon kynsien alla on bakteereita). Kuvat vessanpöntöstä, ulkona leikkivistä lapsista ja aterimista saavat lasten huomion (KUVA 2). Ala-asteen 1. luokanopettaja näytti tekemämme opetusvideon tunnillaan sovitusti ja antoi oppilaille videon katsomisen jälkeen hymynaama palautelomakkeet (LIITE 1) Oppilaat olivat halunneet katsoa videon kahteen kertaan, ja video oli herättänyt keskustelua luokassa oppilaiden keskuudessa.

Kuvakaappaus videosta
oikeaoppinen käsihygieniä

KUVA 2. Opetusvideon visuaalinen ilme.

5 PALAUTTEET

5.1 Palautteiden kerääminen

Oppilaiden huoltajille tehtiin tiedotus-/ suostumusasiakirje videon katseluun ja palautteen antoon. Nämä lähetettiin luokanopettajalle sähköpostilla ja hän toimitti ne eteenpäin huoltajille ennen videon katsomista. Palautusaikaa oli viisi arkipäivää. Niitä jaettiin kahdenkymmenenkuuden (26) oppilaan huoltajalle. Takaisin palautui kaksikymmentäviisi (25) suostumusta. Heistä kaikki olivat saaneet luvan osallistua videon katseluun ja palautteenantoon. Palautetut suostumusasiakirjeet jäivät opettajalle arkistoitavaksi. Luottamuksellisuuden vuoksi, emme itse käsitelleet täytettyjä lupalappuja vaan ne olivat vain koulun ja kotien välisessä

tiedonsiirrossa. Emme kokeneet tarpeelliseksi eritellä palautekyselyyn mitään tunnistetietoja kuten sukupuolta, kulttuuritaustoja tai perhetaustoja. Tässä opin- näytetyössä katsoimme eettisesti toimivamme oikein näin menetellessämme, koska tarkoitus oli ainoastaan selvittää oppilailta opetusvideosta saatuja palaut- teita.

Oppilaille suunniteltiin palautteen antaminen hymynaamalomakkeen avulla (Liite 1). Hymynaamalomakkeista haluttiin selkeät ja ikätasoon sopivat. Lukutaidotto- mat ja vasta lukemista opettelevat oppilaat huomioitiin tekemällä hymynaamat, joiden väriyys vastaa liikennevaloja. Näin niiden hahmottaminen helpottuu enti- sestään. Palautekysymykset ovat isolla fontilla ja isoilla kirjaimilla. Palautekysy- myksiä on kolme kappaletta, sillä koimme sen olevan enimmäismäärä kohderyh- män ikää ajatellen. Lukutaidottomat oppilaat saivat opettajalta kysymykset suul- lisesti.

Opetusvideon katsomisen jälkeen opettaja jakoi lomakkeet oppilaille. Hymy- naamalomakkeissa ei ollut oppilaiden nimiä tai muitakaan tunnistustietoja. Lomak- keet haettiin koululta alkuperäisinä ja ne hävitettiin niiden analysoinnin jälkeen asianmukaisesti. Opettajalle laitettiin pienimuotoinen palautekysely sähköpostiin opetusvideosta (LIITE 3).

Olimme opettajaan yhteydessä sähköpostin välityksellä prosessin aikana pää- osin aikataulusyistä. Yhteistyökoulun rehtori kertoi keväällä COVID-19 pande- mian vuoksi luokanopettajien työtilanteen olevan todella kuormittunut ja näin ol- len totesimme sähköpostin olevan parhain tapa yhteydenottoja ajatellen. Sähkö- postissa kerroimme, että tarkoituksena on videon katsomisen jälkeen jakaa hy- mynaama palautelaput ja kenties keskustella oppilaiden kanssa myös videosta. Luokanopettajan kanssa kävimme läpi toteutustapaa eli ensin katsotaan video, jonka jälkeen jaetaan palautelaput. Tämä siksi, ettei huomio kiinnittyisi videon sijaan palautelappuihin. Liitimme sähköpostiin myös hyväksytyyn opinnäytetyön suunnitelmamme.

5.2 Oppilaiden palaute

Saimme oppilailta erittäin hyvän palautteen ja vastauksia oli helppo tulkita hymynaamojen päälle tehtyjen merkintöjen perusteella (KUVIO 1,2 ja 3). Vastaneita oppilaita oli yhteensä 24. Oppilaista suurin osa oli sitä mieltä, että tykkäsi videosta ja oppi uutta. Myös suurin osa oppilaista piti videon avulla oppimisesta. Positiivisena palautteena otimme myös sen, että oppilaat olivat halunneet katsoa videon vielä uudelleen. Alla olevista kuvioista selviää, miten oppilaiden palautteet jakautuivat.

KUVIO 1 ja 2. Oppilaiden hymynaamalomakkeiden palautteet.

KUVIO 3. Oppilaiden hymynaamalomakkeiden palautteet

5.3 Opettajan palaute

Videon yhdessä oppilaiden kanssa katsoneelta luokanopettajalta pyysimme palautteen sähköpostilla. Palautteen saimme, kun opettaja oli katsonut videon yhdessä oppilaidensa kanssa. Mainintaa siitä oliko hän katsonut itse videon aiemmin ei palautteessa ollut. Lähetimme hänelle meitä kiinnostaneita kysymyksiä videoon liittyen (Liite 3). Kysymykset valitsimme mieltien omaa onnistumistamme tavoitteissamme ja tietysti lasten mielipiteet videosta olivat meille erityisen tärkeitä. Lasten reaktioita olisikin ollut mielenkiintoista päästä näkemään paikanpäälle. Nyt kuitenkin yritimme kysymyksillämme saada selville sekä lasten tunteita videon katsomisen jälkeen ja aiheesta mahdollisesti syntyneitä keskusteluita.

Opettajan palaute oli myös positiivista. Hänen mielestään video oli sekä hauska, että opettavainen. Visuaalisuus, kesto ja kuvitus olivat hänen mielestään sopivia 1. luokkalaisille. Opettajan palautteessa oli mainittu miinuksena osittain puhujan ääneen suhteessa liian kovalla ollut taustamusiikki. Oppilaissa keskustelua oli herättänyt myös vesihanauksen auki jättäminen käsien kuivauksen ajaksi. Kuitenkin opettajan mielestä video on ehdottomasti käyttökelpoinen koululaisille.

6 POHDINTA JA ARVIOINTI

6.1 Pohdinta

Saavutimme alussa asettamamme tavoitteet opinnäytetyölle. Kerätyistä palautteista ilmeni tavoitteiden saavuttaminen ja lisäsimme oppilaiden käsihygieniatietämystä sekä sen oikeaoppista toteutusta. Valitettavasti meidän alkujaan suunnittelema toiminnallinen osuus koululla ei toteutunut COVID-19 tilanteen vuoksi. Suunnitteluvaiheessa tehdyn SWOT-analyysin uhkakuva oli juuri pandemiasta johtuvat syyt opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteutuksessa. Emme kuitenkaan lannistuneet vastoinkäymisistä. Halusimme jatkaa yhteistyötämme

koulun kanssa ja he olivat myös valmiita jatkamaan meidän kanssamme. Meillä olikin jo valmiina pohja mitä olisimme alun perin tehneet koululla yhdessä oppilaiden kanssa käsihygieniaan liittyen. Näin ollen päätimme toteuttaa opetusvideon oikeaoppisesta käsihygieniasta ja hyödyntää jo valmiina olleita ideoita, kuten oikeaoppisen käsienpesun havainnollistaminen sormivärin avulla.

Olimme ajankohtaisesta aiheesta kiinnostuneita ja motivoituneita opinnäytetyön tekoon. Oikeaoppisesta käsihygieniasta puhuminen ja opettaminen on tarpeellinen ikää katsomatta. Varsinkin lasten käsihygieniatietämystä on hyvä lisätä, sillä lapset mielellään opettavat ja tarkkailevat myös kavereidensa, sisarustensa ja vanhempiensa toimintaa käsien pesutilanteissa. Hieman haasteita alussa tuotti videossa esitettävän tiedon rajaaminen olennaiseen ja tiedon yksinkertaistaminen lapsille sopivaksi sekä kielellinen asu vastamaan 1. luokkalaisen tasoa.

Opetusvideon katsoi 24 oppilasta ja sama määrä antoi myös palautetta. Olimme tyytyväisiä vastaajien määrään. Suurin osa oppi jotain uutta opetusvideosta. Jollei näin olisi ollut, opinnäytetyölle asetettu tavoite ei olisi toteutunut. Kuitenkin osa ilmoitti, ettei oppinut uutta. Pohdimme positiivisesti niin, että syynä siihen saattoi olla osalle jo aiemmin hyvinkin opittua asiaa käsihygieniasta, esimerkiksi lasten kotona, koulussa tai päiväkodissa. Lapsi voi tilanteessa myös vastata leikkilään niin, ettei se vastaakaan totuutta. Myös lapsen keskittyminen kysymyksiin on voinut herpaantua. Selkeä enemmistö ilmoitti tykänneensä opetusvideosta ja ainoastaan yksi oppilas ei tykännyt.

Olisi ollut mielenkiintoista järjestää oppilaille suullinen palautteenantotilaisuus opetusvideon katsomisen jälkeen. COVID-19 tilanteen takia tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista. Suullisessa palautteessa olisi luultavasti tullut ilmi mielenkiintoisia seikkoja oppilailta. On hyvä kuulla, että suurin osa piti opetusvideolta oppimisesta, koska opetusvideoiden käyttö on lisääntyvässä määrin. On siis hyvä tulevaisuudenkin kannalta tietää, että suurimmalle osalle videon katselu opetusmielessä oli mieluista. Viimeisen kysymyksen muotoilu oli haasteellinen tälle ikäryhmälle. Oppilaat, jotka vastasivat, etteivät osaa sanoa, niin on myös mahdollista he eivät ymmärtäneet mitä kysymyksellä tarkoitettiin. Oppilaat, jotka eivät osanneet sanoa pitivätkö videon avulla oppimisesta; mahdollista etteivät he

ymmärtäneet kysymystä oikein tai eivät vain yksinkertaisesti tiedäneet mitä sillä haettiin. Tähän olisi voinut miettiä mahdollisesti kysymyksen uudelleen muotoilua tai opettajan tuomaa lisäohjeistusta.

Opettajalta saatu palaute oli kattava ja antoi mielenkiintoista tietoa, miten onnistuimme opetusvideon teossa ja mitä kehitettävää jäi. Palautteenannon olisi voinut järjestää myös kasvotusten tai puhelimitse ja näin olisimme voineet paremmin vaihtaa ajatuksia puolin ja toisin. Katsoimme kuitenkin parhaimmaksi aikataulusyistä pyytää palautteen sähköpostitse. COVID-19 pandemia aiheutti siis osaltamme opinnäytetyön toteutukseen liittyviä toimenpiteitä mitä ei välttämättä normaalissa maailmantilanteessa olisi ilmennyt tai joutunut edes pohtimaan. Pienten vastoinkäymisten vuoksi opimme luovimaan ja keksimään uusia keinoja toteuttaaksemme tämän opinnäytetyön aiheen ja ettemme anna helposti periksi. Joskus pienet vastoinkäymiset voivat olla hyödyksi opinnäytetyö tehdessä, sillä lopputulosta osaa arvostaa enemmän. Olemme tulleet positiivisen palautteen myötä siihen tulokseen, että videosta on enemmän hyötyä opettaessa lapsille käsihygieniää, kuin se että olisimme käyneet opettamassa käsienpesusta ja ”pöpöistä” yhdelle luokalle oppilaita. Opetusvideota voi esittää isommalle määrälle oppilaita ja näin ollen videosta on enemmän hyötyä.

Emme löytäneet työhömmä tietoa siitä, minkä ikäisen lapsen voisi luottaa pesevän kätensä huolellisesti itsenäisesti. Niin kuin esimerkiksi hampaiden itsenäiseen pesuun on määritelty tietty ikä (10 v). Kuitenkin käsienpesun opastuksen aloitus jo pienelle on tärkeää, niin kuin työssämmekin jo käy ilmi. Pohdimme, kuinka paljon enemmän ihmiset ovat tulleet tietoisiksi oikeaoppisen käsihygienian tärkeydestä COVID-19 pandemian aikana ja näin ollen tiedostavat paremmin aseptisen omatunnon. Me suomalaiset olemme onnellisessa asemassa, kun meillä juoksevaa ja puhdasta vettä riittää käsien pesuun ja voimme toteuttaa helpommin oikeaoppista käsihygieniää esimerkiksi kehitysmaiden väestöön verrattuna.

6.2 Ammatillinen kasvu ja arviointi

Opinnäytetyö prosessina oli meille kaikille varmasti vaihteittain haastavaa. Huomioon piti ottaa monta asiaa. Olemme tekijöinä erilaisia ja se välillä näkyi työn jäljessä. On haastavaa, kun isoa kokonaisuutta on tekemässä useampi tekijä. Ilmaisutyö on erilainen ja tekstin pitäisi kuitenkin olla yhtenäinen. Opimme kuitenkin tässä matkan varrella omien tyylien ja tapojen lisäksi myös toistemme tyylin ja tavat tehdä isoa kirjallista osiota. On ollut opettavaista hakea tietoa ja varmistaa sen olevan luotettavasta lähteestä. Opinnäytetyön käytännön osuus eli opetusvideon teko oli mielenkiintoisinta ja sen tekeminen kaikkine vaiheineen oli opettavaista. Opetusvideon tekeminen kohderyhmälle, joka ei meille kaikille ollut ennestään tuttua oli tietysti haastavaa, mutta myös palkitsevaa etenkin hyvän palautteen takia. Tämä tietty kohderyhmä tuli tutuksi prosessin aikana ja tätä voimme hyödyntää työharjoitteluissa sekä valmiina sairaanhoitajina lapsiasiakkaiden kohtaamisessa ja ohjaamisessa. Ymmärrämme kohderyhmän terveyskasvatuksen tärkeydestä ja eri infektioista, sekä niiden oireista.

Tulevaisuudessa valmistuttuamme meille tulee varmasti opiskelijoita ohjattavaksi. Tämän työn tekeminen on auttanut käsitystä siitä, miten toteutetaan määrätietoista ja ytimekästä opetusta. Opettamaan ja ohjaamaan opettelu on siis ollut hyödyllistä. Opetusmuotona kuvien ja videoiden näyttäminen on mielestämme sellainen mikä jäänee paremmin mieleen. Kuviahan on tosiaankin käytetty jo aikojen alusta tarinan kerronnassa.

Itse videon tekemisestä ja sen suunnitteluprosessista opimme, kuinka hauskaa, haastavaa ja opettavaista se voi olla yhtä aikaa. Vaikka käytimme videon koostamiseen tietokoneella jo valmiiksi olevaa videoeditointiohjelmaa, oli siinä omat asiat opeteltavana musiikin, kertojääänen, animaatioiden sekä tieto-osioita yhteen soviteltaessa ajallisesti. Osioiden sovittamisessa tuli olla tarkkana, että ne tulivat varmasti oikeisiin kohtiin ja varsinkin äänileikkeitä liitettäessä tuli olla hyvin tarkkana. Onneksemme internetistä löytyy ilmaisia kuvapankkeja kuten Pixabay, josta löysimme mahtavia animaatioita ”pöpöistä” sekä ihania kuvia elävöittämään ja selkeyttämään videossa olevaa teoretietoja lasten ikään sopivaksi.

Opetusvideo onnistui mielestämme erinomaisesti ja olemme videoon todella tyytyväisiä. Teimme mielestämme hyviä valintoja kokonaisuuden suhteen. Erityisesti kohderyhmän huomiointiin ja panostimme suunnittelutyöhön. Pohdimme kyllä jälkikäteen, että olisi videota olisi voinut myös suunnitella esimerkiksi luokanopettajan ja vaikka oppilaidenkin kanssa yhteistyössä. Tällöin olisi tullut hyödyllistä ja yksilöllistä tietoa suunnitteluvaiheessa sekä valintojen perustelu olisi helpottunut. Myös opetusvideon olisi voinut näyttää useammalle 1. luokkalaiselle ja pyytää palautteen, näin analysoitavaa sekä pohdittavaa olisi ollut enemmän.

Laitoimme opinnäytetyön loppuvaiheessa yhteistyökoulumme rehtorille sähköpostia, jossa kysimme koulun kiinnostusta saada videon esittämisoikeudet. Saimme rehtorilta vastaukseksi, että he mielellään ottavat videon käyttönsä. Tämä oli mahtavaa kuulla, sillä tiesimme, että onnistuimme videon tekemisessä ja olimme tyytyväisiä, että opetusvideolle löytyy tarvetta. Teimme vapaamuotoisen sopimuksen, jossa annoimme esittämisoikeudet koululle, mutta säilyttäen itse videon varsinaiset omistusoikeudet. Lähetimme sopimuksen sekä videon rehtorille sähköpostilla. Voimme tarjota opetusvideota myös muihin peruskouluihin, päiväkoteihin, kirjastoihin sekä levittää sitä sosiaalisen median avulla. Jatkamme opinnäytetyön julkaisun jälkeen tätä prosessia, niin että mahdollistamme opetusvideon parhaimman mahdollisen hyödynnettävyyden.

6.3 Eettisyys ja jatkokehitysmahdollisuudet

Terveyden edistämisen ja hoitotyön näkökulmasta tulevana sairaanhoitajina eettisyys näkyy siinä, että me tulemme opastamaan eri ikäisiä, eri sosiaalisen- ja kulttuuritaustan omaavia ihmisiä tasavertaisesti olimme missä tahansa töissä. Voimme kannustaa ja tukea ihmistä muutokseen, mutta emme pakottaakaan niihin. Jokainen ihminen tekee loppuen lopuksi itse omat päätöksensä, esimerkiksi juuri oikeaoppista käsihygieniasta koskien.

Eettisyyteen liittyviä kysymyksiä sekä siihen liittyvää pohdintaa esiintyi opinnäytetyöprosessin aikana. Onko oikeasti tarpeellista kysyä vanhemmilta lupa tämänkaltaisen opetusvideon katselemiseen? Vai olisiko vain mahdollista ollut, että he

olisivat niin halutessaan vain voineet kieltäytyä siitä? Olisiko pelkkä tiedotus asiasta riittänyt luokanopettajan taholta oppilaiden huoltajille? Pohdimme myös, että olisi kurjaa, jos lapsi haluaisi katsoa opetusvideon ja antaa palautetta siitä, mutta huoltaja ei antaisi siihen lupaa. Minkä ikäisellä oppilaalla on päätösvalta tämänkaltaisissa asioissa kouluopetuksessa? Hymynaamapalautelomakkeen suunnittelussa eettisyyttä joutui pohtimaan kysymysten muodossa. Emme esimerkiksi halunneet kysyä sellaista missä olisi näkynyt oletuksena väittämä, ettei kohdeyhmä osaisi oikeaoppista käsienpesua. Toimimme kuitenkin mielestämme eettisesti oikein palautteen keruussa, koska noudatimme kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ohjeita ja saimme heidän hyväksyntänsä tutkimusluvan myötä. Kohdeyhmämme, noin seitsemänvuotiaat ovat sen verran nuoria, että palautteen antoon tarvitsee huoltajalta luvan, koska he eivät vielä ymmärrä palautteen tarkoitusta. Eettisesti pidimme oikeana opetusvideota tehdessä huomioiden vielä lukutaidottomat tai vasta lukemaan oppineet oppilaat.

Valitsimme opinnäytetyöhömmä luotettavat ja siihen soveltuvat lähteet. Valitsimme lähteiksi pääosin enintään muutaman vuoden vanhoja lähteitä. Muutamaa vanhempaa lähdeä käytimme työssämme sellaisista aiheista, jotka eivät ole muuttuneet. Esimerkiksi lasten sairauksiin ja infektioiden ehkäisyyn liittyvät asiat. Opetusvideoista olisimme halunneet löytää enemmän luotettavia lähteitä. Varmasti tulevaisuudessa niitä löytyykin enemmän hyödynnettäväksi. Noudatimme opinnäytetyöprosessin aikana sovittuja aikatauluja ja lupiin liittyviä ohjeistuksia. Videosta saadut palautteet säilytimme ja hävitimme asianmukaisesti. Raportoimme tulokset rehellisesti ja luotettavasti.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä huomasimme, että lasten käsihygieniaan liittyviä tutkimuksia ei juurikaan löytynyt. Jatkokehitysehdotuksena ehdotamme tähän liittyviä opinnäytetöitä; voisi esimerkiksi tutkia millä tavoin lapset pesevät kädet ja kyselyiden avulla kartoittaa heidän käsihygieniansa tietämystä. Myös opetusvideoita voisi tehdä lisää esimerkiksi käsidesin käytöstä, oikeaoppisesta niistämisestä sekä kasvomaskien käytöstä. Lasten hygieniaan liittyviä jatkoaiheita työstettäväksi on siis paljon.

Meidän aikuisten olisi hyvä muistaa, että lapsilla on intoa opetella uutta, sisäistää tietoa ja opettaa toisilleen mieleenpainuvia asioita, kun oppimisesta tehdään hauskaa ja innostavaa. Lapsille opetettaessa käsienpesun tärkeyden voi aikuinen myös oivaltaa uusia näkökulmia asioihin ja innostua niistä lapsen lailla.

LÄHTEET

- Ala-Nikkola, K. (2019). Animaatioita ja iPadeja – Luokanopettajaopiskelijoiden ajatuksia videon tuottamisesta pedagogisena työvälineenä (Pro Gradu). Saatavilla 16.11.2020 <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201903081305.pdf>
- Duodecim. Terveyskirjasto. (2020). 100 kysymystä lastenlääkärille. Flunssa lapsella. Saatavilla 19.5.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=skl00011&p_teos=skl
- Duodecim. Terveyskirjasto. (2020). 100 kysymystä lastenlääkärille. Lasten infektioit. Saatavilla 19.5.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=skl00009
- Duodecim. Terveyskirjasto. (2020). 100 kysymystä lastenlääkärille. Suolistotulehdukset lapsella. Saatavilla 19.5.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=skl00020&p_teos=skl
- Duodecim. Terveyskirjasto. (2020). Infektioiden aiheuttajat: loiset, bakteerit, sienet, alkueläimet, virukset ja prionit. Saatavilla 19.5.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00562
- Duodecim. Terveyskirjasto. (2019). Infektioiden tartunta, taudin synty ja leviäminen. Saatavilla 10.5.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00569
- Duodecim. Terveyskirjasto. (2020). Käsihygienia, hengityssuojaimet ja suojakäsineet virusinfektion torjunnassa. Saatavilla 10.5.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01193
- Duodecim. Terveyskirjasto. (2012). Infektiokierre ja toistuvat korvatulehdukset. Saatavilla 17.10.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00805
- European Commission. (2018) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on the Digital Education Action Plan.

- Saatavilla 16.11.2020 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A22%3AFIN>
- Haarala, P., Honkanen, H., Mellin, O-K. & Tervaskanto-Mäentausta, T. (2014). *Terveystenhoitajan osaaminen*. Porvoo: Bookwell Oy
- Hakanurmi, S. (2020). Pedagogisesti mielekäs video – miten teen tehokkaita opetusvideoita? Saatavilla 16.11.2020. <https://blogit.utu.fi/erappu/pedagogisesti-mielekas-video/>
- Hakkarainen, P., & Kumpulainen, K. (2011). Liikkuva kuva – muuttuva opetus ja oppiminen. Saatavilla 17.10.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26957/978-951-39-4270-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Helsingin kaupunki. Helsingin peruskoulut. Saatavilla 17.5.2020. <https://www.hel.fi/peruskoulut/fi/koulut/aleksis-kiven-peruskoulu>
- Huovinen, P. (2003). *Hyvät, pahat, näkymättömät*. Juva: WS Bookwell Oy
- Huttunen, Niilo-Pekka. (2002). *Lasten ja nuorten sairaudet*. Porvoo: WS Bookwell Oy
- Jokela, E., & Pruuki, H. (2010). *Jo iso, vielä pieni*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Kinnula, S. (2012) *Hospital-associated infections and the safety of alcohol hand gels in children*. [Väitöskirja, Oulun yliopisto]. <http://jultika.oulu.fi/Record/isbn978-951-42-9900-1>
- Koskenvuo, K. (toim.) (2003). *Sairauksien ehkäisy*. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy
- Kuokkanen, A. (2019) Kuinka tehdä vaikuttavia opetusvideoita? Saatavilla 28.9.2020. <https://www.mediamaisteri.com/blog/kuinka-tehda-vaikuttavia-opetusvideoita>
- Kyrönlampi, T., Mäkitalo, K., & Uitto, M. (2020). *Esi- ja alkuopetuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Käsienpesun oppikirja. (i.a.) Opi pesemään ja kuivaamaan kädet -pysyt terveenä. 4. painos. Saatavilla 23.10.2020. https://www.subjectaid.fi/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=6c6a41c8-3cb8-4eb0-b1dc-eef72bef38dd&FileName=K%C3%A4sienpesun+oppikirjan+Opettajan+opas+4.+painos.pdf

- L 628/1998. Perusopetuslaki 21.8.1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetus#a13.6.2003-477>
- L 1326/2010. Terveystiedonlaki 30.12.2010/1326. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lasten%20ja%20nuorten#L4P36>
- Liike. Globaalikasvatuksen teemoja. Terveys ja liikunta. Saatavilla 20.8.2020. <https://liike.fi/gloaalikasvatus/gloaalikasvatuksen-teemoja/terveys-ja-liikunta/>
- Miettinen, E. & Utriainen, S. (2016). Millainen on hyvä opetusvideo? Opinnäytetyö. Saatavilla 29.9.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121302/Miettinen_Erno_Utriainen_Sampo.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Saatavilla 15.5.2020. https://ops.edu.hel.fi/wp-content/uploads/2016/01/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus (i.a.). Ihmisterveysoppi- terveystiedon aineistokokonaisuus. Saatavilla 26.10.2020. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/ihmisterveysoppi-terveystiedon-aineistokokonaisuus>
- Pyhältö, K. & Vitikka, E. (toim.) (2013) *Opetushallitus. Oppiminen ja pedagogiset käytännöt varhaiskasvatuksesta perusopetukseen*. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy
- Renko, M., & Uhari, M., Infektioiden ehkäisy päiväkodeissa. (2001). Duodecimlehti, numero 10. Saatavilla 15.8.2020 <https://www.duodecimlehti.fi/duo92280>
- Saano, S. & Taam-Ukkonen, M. (2018). Lääkehoidon käsikirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Saastamoinen, M., Vähä, T., Ypyä, J., Alahuhta, M. & Päätaalo, K. (2018). Toiminnallisen opinnäytetyön oppimiskokemukset. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 45. Saatavilla 17.5.2020. <https://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018060625407>

- Sartjärvi, I. (2014). Toimiva opetusvideo. *Opinnäytetyö*. Saatavilla 28.9.2020.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72521/Sartjarvi_Ilkka.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sebany, M. (7.9.2020). Käsisidistä soitettu Myrkytystietokeskukseen reippaasti viime vuotta enemmän, valtaosa yhteydenotoista koskee pikkulapsia. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006627658.html>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2020). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Itsearviointi. Saatavilla 9.5.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/hankkeet-ja-hanketuki/arviointi/itsearviointi>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (2020). Käsienpesu ja yskiminen. Saatavilla 28.9.2020. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/kasienpesu-ja-yskiminen>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (2019). Rinovirus. Saatavilla 30.9.2020. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/rinovirus>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (2020). Oireet ja hoito – koronavirus. Saatavilla 30.9.2020. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/oireet-ja-hoitokoronavirus>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (2019). Mykoplasma. Saatavilla 30.9.2020. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/mykoplasma>
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. (2019). Norovirus. Saatavilla 30.9.2020. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/norovirus>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.). Terveysneuvonta. Saatavilla 20.8.2020. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ja_lastenneuvola/aitiysneuvola/terveysneuvonta

- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (2017). Käsihygieniää ja tartuntatautien kar-
toitusta. STOPFLUNSSA-projekti 2008-2017. Saatavilla 25.10.2020
[https://www.julkari.fi/bitstream/han-
dle/10024/134623/TY%C3%96_28_2017_STOPFLUNSSA.pdf?se-
quence=3&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134623/TY%C3%96_28_2017_STOPFLUNSSA.pdf?sequence=3&isAllowed=y)
- Unicef. Tiedotus. Uutisarkisto (2020). Suojaudu koronavirukselta – nämä asiat
jokaisen tulisi tietää käsienpesusta. Saatavilla 19.5.2020.
[https://www.unicef.fi/tiedotus/uutisarkisto/2020/suojaudu-koronavi-
rukselta-nama-asiat-jokaisen-tulisitietaa-kasienpesusta/](https://www.unicef.fi/tiedotus/uutisarkisto/2020/suojaudu-koronavi-
rukselta-nama-asiat-jokaisen-tulisitietaa-kasienpesusta/)
- WHO. (2009) How to Handwash? Saatavilla 24.8.2020.
https://www.who.int/gpsc/5may/How_To_HandWash_Poster.pdf
- Willmott, M., Nicholson, A., Busse, H., MacArthur, G., Brookes, S., & Campbell,
R. (2015) Effectiveness of hand hygiene interventions in reducing
illness absence among children in educational settings: a system-
atic review and meta-analysis. Original article. Saatavilla
25.10.2020 <https://adc.bmj.com/content/101/1/42>

LIITE 1. Hymynaama- palautelomake

1. TYKKÄSITKÖ VIDEOSTA?

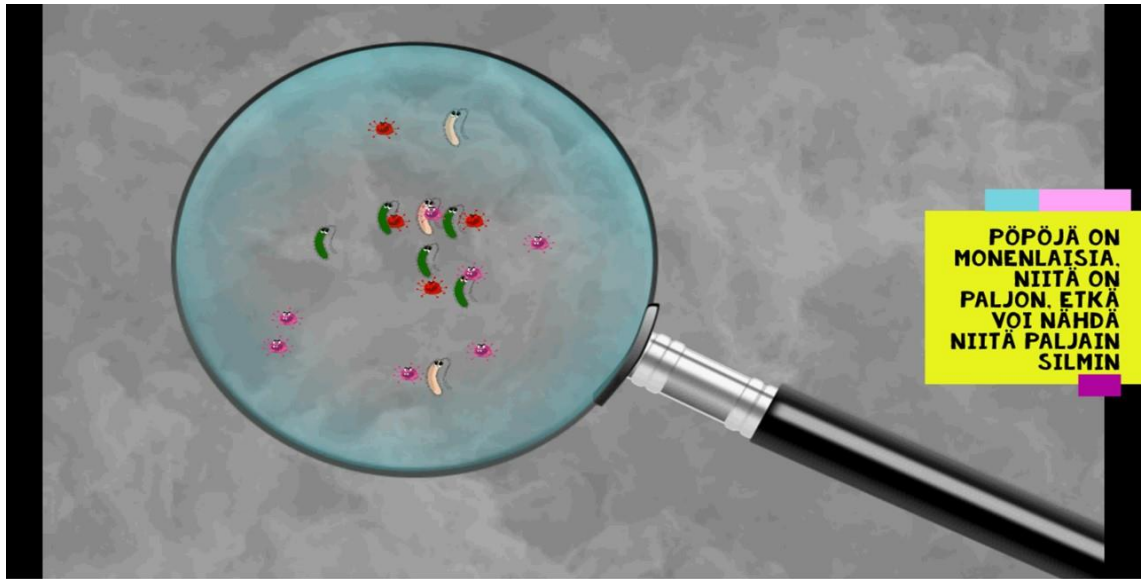
2. OPITKO JOTAIN UUTTA?

3. PIDITKÖ VIDEON AVULLA
OPPIMISESTA?

LIITE 2. Opetusvideon visuaalinen ilme

**PÖPÖJÄ ON
MONENLAISIA.
NIITÄ ON
PALJON. ETKÄ
VOI NÄHDÄ
NIITÄ PALJAIN
SILMIN**

Kuvakaappaus videolta oikeaoppinen
käsihygieniä

**TÄSSÄ
VIDEOSSA
KERRON
SINULLE
KÄSIHYGIENIAN
TÄRKEYDESTÄ**

Kuvakaappaus videolta oikeaoppinen
käsihygieniä

LIITE 3. Luokanopettajan palautekysely opetusvideosta

1. Mitä pidit videosta?
2. Mikä oli onnistunutta/kehittämistarpeet?
3. Oliko videon kesto/kuvitus sopiva ja ikätasoinen?
4. Miten lapset suhtautuivat videoon, tuottiko jotain puheenaiheita/tunteita?
5. Voisitko kuvitella koulussanne tarvetta tällaiselle videolle jatkossakin?